

Değerli Meslektaşlarım

Akademik Teşvik Ödeneği; ilk kez 2015 yılı içerisinde tamamlanan akademik faaliyetlerin 2016 yılı başında beyan edilmesi ile başlamıştır. İlgili yönetmelik hemen ertesi yıl ve bilahare birkaç kez değişikliğe uğramıştır. O değişikliklerden hatırladığım bir husus; çeviri kitapların editör ve yazarlarına verilen puanın teşvik kapsamından çıkarılmasıdır. Bir an için bilim insanlarını çeviri kolaylığından kurtarıp yılların bilgi birikimlerini aktaracakları kendi kitaplarını yazmaya teşvik edeceği düşünülen bu değişiklik, kanaatimce hiç de beklenen sonucu vermemiştir. Çeviri kitap sayısı bir hayli azalmış, tıp gibi sürekli yenilenen, bu nedenle güncel bilginin son derece önemli olduğu bilim alanlarında yeterli lisan becerisi olmayan öğrencilerimiz, çeviri kitaplardan yoksun kalmıştır.

Sistem, işin içinde para olunca kendi sektörünü yaratmış, hemen her gün e-postalarımıza gelen “Akademik Teşvik Ödeneğine Uygun” ve düşük maliyetle kitap bastıklarını söyleyen yayınevleri peyda olmuştur. Dergilerin özel sayılarında yer alan derleme makaleler ise kitap bölümü olarak kabul edilince, önceki yıllara nazaran çok sayıda özel sayı ve kitap ortaya çıkmıştır. Bu kitapların ve özel sayıların bir bölümü mutlaka çok değerli bilgiler içermektedir, ancak hakem denetiminden geçmeden sadece kitap ya da özel sayı editörünün denetimine tabi olan bu eserlerin SCI, SCIE, SSCI ve AHCI kapsamında ve Q1, Q2 gibi en üst çeyrek dilimde yer alan bir dergide yayınlanan çok yazarlı makalelere yakın puan getirmesi, bazı bilim insanlarının bu tür akademik faaliyetlere ağırlık vermesi sonucunu doğurmaktadır. Yazar sayısının artması ile bilim insanının alacağı akademik teşvik puanının azalması en optimistik düşünce ile hatır gönül, karşılıklı dayanışma veya akademik hiyerarşi nedeni ile yayına eklenmek zorunda kalınan yazar sayısını azaltabilir ise de son yıllarda mühendislik lisans öğrencilerinin katılımı ile çok sayıda proje ve makale üretmiş birisi olarak gençlerin hakkını yemeden, az sayıda yazar ile kapsamlı çalışmalar yapılamayacağı kanaatindeyim. Az yazarlı ulusal yayınlardan nispeten yüksek puan alınması ulusal yayınlara ilgiyi artırmış olsa da ilk yıllarda dergi hakemliği için verilen akademik teşvik puanının bilahare kaldırılması, layığı ile yapıldığında çok özveri gerektiren hakemlik faaliyetinin cazibesini azaltmıştır. Oysa dergi hakemliği; genç akademisyenler için tam bir mektep, yıllanmış akademisyenler için ise kendisini güncel tutmak için bulunmaz fırsattır.

Sistemin desteklediği bir diğer sektör; kongre, sempozyum gibi akademik faaliyetleri sözüm ona yönetmeliğe uygun olarak düzenleyen firmaların ortaya çıkmasıdır. Sıklıkla hibrit olarak ve azımsanmayacak ölçüde birbiri ile alakasız birçok bilim dalından başvuru kabul eden bu kongrelerdeki sunumlar, tam metin olarak yayınlanmaları halinde akademik teşvik kriterlerine uygun hâle gelmektedirler. Burada okuyucuya sormak isterim: Hangi bilim insanı önemli bir dergide makale olarak yayınlanma şansı olan bir çalışmasını, yamalı bohça misali alakasız birçok disiplinden katılımın olduğu bir kongre bildiri kitabında yayınlamayı tercih eder?

Gözlemlediğim kadarı ile özellikle bazı branşlarda akademisyenlerin büyük çoğunluğu tam atf puanı olarak akademik teşvik alt limiti olan 30 puanı tamamlamaktadır. Burada atf alışverişi iddialarına inanmak dahi istemiyorum, ancak atıfların ispatlanması için hazırlanan dokümanların bir hukuk davasındaki ispat külfetinden daha ağır olduğunu söyleyebilirim. Örneğin, o yıl içerisinde uluslararası bir kitapta atf aldığımızı WoS’den görüyorsunuz, ancak ön inceleme komisyonu sizden kitabın içerisinde size atf yapılan sayfanın ve kaynaklar kısmında atfın yer aldığı bölümün fotokopisini istiyor. Bunu temin edebilmemiz için 100 ABD doları olan o kitabı edinmeniz ve kitabın elinize geçmesi için beklemeniz lazım. Tabii ki vazgeçiyorsunuz, ancak alanınızla ilgili yabancı bir “textbook”da atf almanın mutluluğunu taşıyarak. Bir de yıl bitip akademik teşvik başvurusu geçtikten sonra 31 Aralık tarihinde dahi sistemlerinde görünmemesine rağmen geçen yıl içerisinde patent aldığınızı size bildiren akreditasyon kurumu ve bu süreçte eşlik eden aracı şirket, patent ofisi vb. olabiliyor.

Ne diyeyim, başlangıçta büyük bir heyecan uyandıran bu süreç, gerçek anlamda bilim üretkenler için gün geçtikçe külfet hâline gelmektedir.

Prof. Dr. Faruk AŞICIOĞLU
Editör